

3316

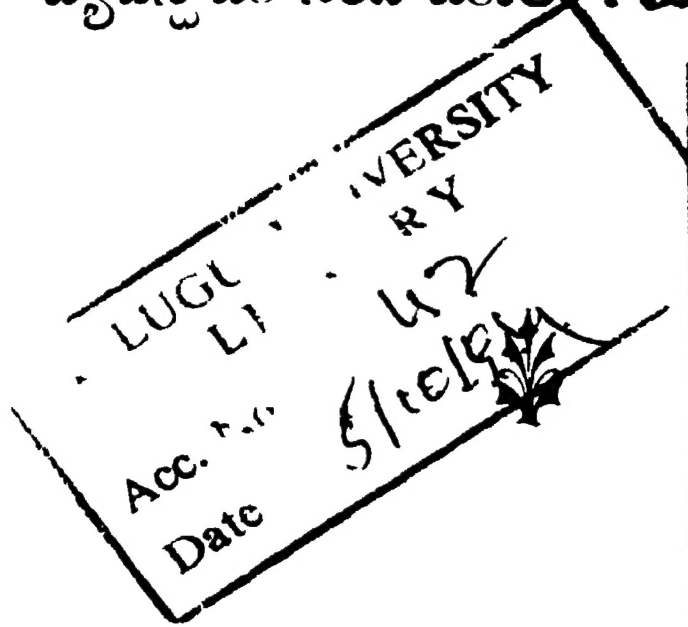

సమీక్ష

భౌతయ సాంస్కృతిక వక్షపత్రిక

వ్యవస్థాపక సంపాదకులు : విద్యాన్ బుల్సు సీతారామశాస్త్రి.

సంపుటము - 17

రాజమహేంద్రవరము 16 7-94, 1-8-94

సంచికలు 41, 42

ఈ సంచికలో రచయితలు — వారి రచనలు

1 శ్రీ యం. కామేశ్వరశర్మ	—	శ్రీ పెన్నెత్తి రాజురాజుగారి కృతము - పరిచయం
2 వద్దిరాజు వెంకటరామారావు	—	మరోవచన శ్రీ శ్రీ - రావిశాస్త్రి
3 చింతల రామారావు	—	నిత్యకృషీవలుడు - పుష్పవర్తి
4 డా॥ బి. నరసింగ్‌వాన్	—	స్వాతంత్ర్య దినప్రతిజ్ఞ

1. 16 తేదీలలో ప్రచురింపబడినది.

సంవత్సర చందా రూ. 20.00 లు

6 మాసముల చందా రూ. 12.00

విడి ప్రతి రూ. 2.00

* సకాలంలో చందా పంపి సమాచరించండి *

స్వాతంత్ర్యదినప్రతిజ్ఞ

—డా॥ బి. నరసింగభాన్

భరతమాత పదములంటి - ప్రతిన బూనురా

భరతమాతభాగ్యసిద్ధి - పథమునూనురా

భరత ప్రజల బ్రతుకు పూలతోట చేయరా

భరత ప్రగతి కూర్చురాచ - చాటవేయరా

॥భరత

భరతదేశ శత్రువులను - తరిమికొట్టురా

భరత దేశమిత్రుల శుభ - కరము పట్టురా

॥భరత

భరతదేశ దాన్యకోశ - బలము పెంచురా

భరత దేశ ధనరాసుల - వరుసనింపురా

॥భరత

భరతదేశక్షీర్తి దిశల - ప్రజల పాడురా

భరతదేశ దీప్తి దిశల - ప్రాకజూడురా

॥భరత

భరత ఖండాఖండత-వలల గోరురా

భరతఖండ సారక్షణ-కొలుకు పోరురా

॥భరత

భరత దాత్రి హృది ప్రమోద - భరము సల్పురా

భరత దాత్రి క్షేమమేధా-వమున నిల్పురా

భరతమాత పదములంటి - ప్రతినబూనురా

భరతమాత భాగ్యసిద్ధి-పథమునూనురా

భక్తిధావనిర్భరతను - ప్రతినగొనుమురా

స్వాతంత్ర్యదినమహోత్సవంపు - ప్రతినయిదియెరా

విజయవాడ

1-8-94

ర క న

డా॥ బి. నరసింగభాన్

మధురకవిరత్న

సుధాషితకవిసుధాకర

(వినయశ్రీ)

వినయశ్రీ నర్సింగ్‌హోం

డేవి ఆయిల్‌మిల్ రోడ్.

విజయవాడ - 520 002

సమాలోచన

* జాతీయ సాంస్కృతిక పక్ష పత్రిక *

వ్యవస్థాపక సంపాదకులు : విద్వాన్ బులుసు సీతారామశాస్త్రి

Retired Telugu Lecturer, V. T. J. College, Rajahmundry.

శ్రీ పెన్నెత్త రాజం రాజుగారి కృతులు - పరిచయం

- శ్రీ యం, కామేశ్వర శర్మ.

శ్రీ పెన్నెత్త రాజంరాజుగారి జీవనరేఖ :

తెలుగునాట కర్నకవృత్తిని చేపట్టి కవిగా ప్రసిద్ధులైనవారు పలువురు ఉన్నారు, నిజదార సుతోదర పోషణార్థం ఏవృత్తిని చేపట్టినా తప్పులేదు, మానసిక ప్రవృత్తి ఉదాత్తమైనదై నపుడు ఎవ్వరైనా ఉన్నతంగా మనగలగడంలో సందేహంలేదు. కర్నకుడు, కవి వీరిద్దరూ దేశజాగృతికి వారసులు. కర్నకుడు శారీరకంగా శ్రమిస్తే, కవి మానసికంగా శ్రమిస్తాడు. కర్నకుడు ప్రజలపాలిటి వెన్నెముక అయితే కవి పెన్నెముకగా వ్యవహరిస్తాడు ఈ రెంటినీ సవ్యసాచిలా చేపట్టి మరుగుని పద్ద మణిరత్నం శ్రీ పెన్నెత్తరాజంరాజుగారు

శ్రీ పెన్నెత్త రాజంరాజుగారు 1924 ప్రాంతంలో శిష్ట క్షత్రియ కుటుంబంలో జన్మించారు. తాడేపల్లిగూడెం మండలంలోని చోడిపరం వీరి నివాసస్థలం. తాతలకాలంనుంచి కర్నకవృత్తిని జీవనాధారంగా చేసుకున్నారు. రాజుగారు పెద్ద చదువులు చదువుకోకపోయినా చిన్నతనంనుంచీ తాతముత్తారల లారిత్యంతో కావ్యపురాణేతిహాసాలను ఆ మూలాగ్రంథాణ్ణంగా చదివినవారు. బాల్యంలోనే పోతన భాగవతాన్ని సాంతముగా అత్యంతభక్తి తత్పరతతో పఠించి కంఠతా చెప్పగలిగారట. దేశచరిత్రలన్నా. దేశభక్తుల పైనా వీరికి వల్లమాలినప్రేమ. ఆదర్శప్రాయాలు. ప్రస్తుతం రాజుగారు

1962 సెప్టెంబరు వరకు సేద్యం. కవితా వ్యాసంగాలతో కాలం గడిపారు. పిదప స్వీయకాయకష్టంతో శ్రీరామకృష్ణ వివేకానందుల కృపతో "వాసుదేవాశ్రమం" నెలకొల్పారు. పుడమి రెల్లని నమ్ముకుంటూ జీవితాన్ని గడుపుతున్నారు. ఆశ్రమ పరిసరం నిస్సర్గప్రకృతిలో నిర్మించబడి లౌకిక సంబంధం లేనిదిగా ప్రశాంతంగా ఉంటుంది. ఇది వీరి నిత్య సప్యవ్యవహారస్థితి. పలువురు ఆధ్యాత్మిక తత్వరులు అప్పుడప్పుడు వీరినీ. ఆశ్రమాన్నీ సందర్శించి సంతృప్తిని వెలిబుచ్చుతుంటారు.

కవిగా రాజంరాజుగారి ఆంతర్యం :

కవిత్వం చెప్పేకవికైనా, కళను ఉపాపించే కళాకారుని కైనా, ఎవరు ఏ పని చేయాలన్నా ప్రేరణ అవసరం. అదే లేకపోతే కలాలు కదలవు. గొప్పలు పెగలవు. పనులు ప్రారంభం కావు. అలాగే శ్రీ రాజంరాజుగారి కవిజీవితానికి ప్రేరణ కలిగించే అంశాలు -

"అన్నిటిని ఓరియున్నది ఆత్మకాన

ఆత్మకారూప నామధేయములు లేవు" - వివేకాందయతిగీత.

"తుల్యనిందాస్తుతిరొనీ....." శ్రీకృష్ణ పరమాత్మగీత.

అన్నవి సదా వీరి హృదయంలో శిలాశాసనాలుగా ఆక్రమించుకున్నట్లు చెప్పకూడదు. ఇటువంటి ప్రేరణ ఆధ్యాత్మిక జిజ్ఞాసువులకు ఉండదగినది. అందుచేతనే వీరి చింతనను పరిశీలించి చూచినట్లయితే సర్వత్రాశాంతి వెల్లివిరియాలని, దేశసేవకు అంకితం కావాలని, భగవద్భక్తిని కలిగి ఉండాలని ఉద్బోధిస్తున్నవి.

1. బుద్ధపురాణము, 2) ప్రణయ తపస్విని 3 సంయుక్త 4. సరీమా అనె కావ్యాలు, 5. చిత్రవాణి (1వ భాగం) 6. చిత్రవాణి (2వ భాగం) 7. రామభూపాల శరణము అన్నవి వీరి ముద్రిత రచనలు, అమలలోకము, మోక్ష సన్యాసయోగము, కరుణారంగిణి, ఉద్విగ్నిహృదయాల అన్నవి అముద్రిత రచనలు.

1. బుద్ధపురాణము :

బుద్ధుడు భవ్యజీవితాన్ని గూర్చి తమదైన ఆమభూతి తమదిగాన అన్నరీతిలో చాలామంది కవులు రచించారు వారిలో ఒకరిదైన రాజుగారి బుద్ధపురాణము వీరి రచనలలోపై మేలుబంతి లాంటిది. పరిశుద్ధ ఆలోచన, పరిశుద్ధ వాక్కు, పరిశుద్ధాచరణలకు ప్రాసాన్యత నిచ్చిన బుద్ధుడు ఆధ్యాత్మిక సాధకులందరికీ ప్రేరేపకుడవుతున్నారు.

బుద్ధపురాణం 1982లో ముద్రించబడిన ప్రక్రియాపరిపూర్ణ పురాణలక్షణాన్ని కలిగివున్నది కాదు మొలంపురాని రచన చెప్పడాన్నిబట్టి పురాణమనే పేరుపెట్టారు పుస్తకం రచించి చూడగానే ఒక సత్కాన్వేషి రాసిన వివరాలమైన వీరికి కావ్య తత్వాన్ని బోధించి చెప్పింది. భక్తి వి పోతన భాగవత రచనకు శ్రీ మును ప్రేరణ కలిగించినట్లు, ఈ రచి నిజాయితీకి, ఆధ్యాత్మిక భావనా పటిమను బుద్ధభగవానుడే కావ్య రచనకు ప్రేరేపకుడయ్యాడు. "విశ్వశేయః కావ్యమ్" అన్నందుకు "పలికెద పపింధనములా తొలగుటకై ప్రశాంత పెరియటకై" (అపతాపివర్ణం) అన్న ఆరాధనను చెరిబుచ్చి కావ్యప్రయోజనాన్ని సాధించారు, ఇటువంటి ప్రయోజనానికి శాంతరసం అనుభూతమైన, చింత ఈ కావ్యంలో శాంతం అంగీకరణం, కరుణ శృంగారాలు అంగీకరణాలు.

బుద్ధపురాణాన్ని తొమ్మిది పర్వాలుగా విభజించారు.

1. అవతార పర్వంలో పూర్వకవులః ధర్మలోలాగ బుద్ధభగవానుడి స్తుతి; కవిస్వీయ చరిత్ర; కావ్యరచనాభిలాషను వ్యక్తిం చేశారు. తరువాత కథా ప్రారంభం శాక్యవంశ గరిష్ఠ శుద్ధోదనుడికి ముందు పాలించిన రాజులను గూర్చి చెప్పడంలో కొంత వారితక దృష్టిని కనబరచారు. ఇది కవిగారి సత్య దృష్టిని స్పష్టం చేస్తుంది అది మొదటకొని బుద్ధ భగవానుడి జననం దాకా ఈ పర్వం కొనసాగుతుంది అయితే ఇందులో మాయాదేవి బుద్ధ జనన నూపకంగా గాంధీన కలను ఎలా రికాలాగ చెప్పడం జరుగుతోంది వాటిన్నిటా శ్వేతగిజం మిరిమిట్లు గొలిపే కాంతలతో ప్రకాశిస్తూ గుప్పిలో ప్రవేశించినట్లు కల రావడం ప్రసిద్ధం. కాని వీరు దివ్యలయాని కంటిలో మిట్ట గొలిపే కింకం ఆమె గుప్పిలో చొరబడినది మాత్రమే పేర్కొన్నారు. దీనికి ఏ మూలాన్ననుసరించాలో చెప్పలేము

2 ప్రమోదివర్ణంలో పిద్దారుడికి యోధులతో వివాహం జరిపించటంవలకు ఉంటుంది.

3. విష్ణుమత వర్ణంలో కర్మలత చింతనా మనస్కుడైన బుద్ధుని మనో, రివల్టన సగం సందర్భంతో మరికొంత పట్టివున్నట్లుంది.

4 అర్హత వర్ణంలో పిద్దారుని గూర్చి అంతఃపుజ ములలోదన, పిద్దారుని సన్యసింపడం. శాక్యమధ్యలు, శౌవలు, ఆరా కాముడువంటి ఉత్తమోత్తములు పిద్దారుడికి అనుయాయులు కావడం, అనాపదాలుని కథ, బిందిసారుడి యజ్ఞ పశువులను కాపాడి అహింసాధర్మాన్ని బోధించడం, గౌరముడు రిపోముద్రనుదాల్చి బుద్ధుడై జ్ఞానాన్ని గడించడం వలకు ఉంది.

5. సంవారపర్వంలో బుద్ధు భగవానుడి శిష్యులతో మత ప్రచారానికి దేశవిదేశాలకు బయలుదేరడంతోపాటు అంగుళిమూని కథ ప్రత్యేక ఆసక్తి.

బుద్ధుడి జీవితంలో ఎదుర్కొన్న ప్రతి సన్నివేశం ఒక్కొక్క కథాకావ్యంగా తీర్చిదిద్దవచ్చు. అటువంటి

వాటిలో ఈ అంగుళీమాళుడి కథ ఒకటి. అంగుళీమాళుడు ఒక భయంకరుడైన చోరుడు. ఒకనాడు ఒక బుద్ధభగవానుడి వెంటపడి వస్తాడు ఎచ్చి ఏంచేస్తాడు :

*బిట బిట కన్నుల పీఠము
తిరుగిగి దురపిల్లి బుద్ధదేవుని చరణాం
బురుహముల శరణు వేడిన
కరుణా నిలయుండు వాని కౌగిట జేర్చెన్.

అహా ఎంత విశాల హృదయమోకదా బుద్ధభగవానుడీ ! ఇది అంగుళీమాళుని చరిత్రకు సంబంధించిన సంఘటన. అరచాక చూడయిన దోపిడిదొంగి. దోచుకోవటమేరాక, చింతం, వారి ప్రాణాన్ని నడికి మాలగా గుచ్చి పెడితే ధరించడం - ఇదీ అని మహాకౌరవ్యం. ఇంతటి చూపునీ ఎవరయినా దరి జేర్చుకుంటారా ? మహాత్ముల మార్గానే పేరు సామాన్యుడు చేటి తిమ్మరిస్తూలో మహాత్ముని వాటినే అదరిస్తాడు. అంతటి మహా హంతకుడిని సయిసం దరిజేర్చుకొని కౌగిలించుకోవటంలో బుద్ధభగవానుడి మహాకావ్యం వెల్లడవుతుంది. ఇంతటి ఉమాగుణం, వాత్సల్యం, పరిపూర్ణమేమీ పీటిని బుద్ధభగవానుడు ప్రత్యక్షంగా ఆచరించి చూపుతూ ఇవి సర్వతా అనుసరించటానికి సామ్యమయ్యే విషయాలుగా చాటుతున్నాడు. ధర్మరూపేణ స్వర్ణీలకు కీలం చేయటం, తద్వారా తన హింస చేసుకోవటం ఇదే బుద్ధుని శరణు వేచ్చటంలోని వివాదం. అంగుళీమాళునిద్వారా అపిగారు ఈ సందేశాన్ని గుర్తించి అందిస్తున్నారు.

ఇలాగే మరొక సన్నివేశంలో బుద్ధుడికి ఎదురైన సుధాముడు అనే తోటమాలి ముగ్ధుక్తితో ఆత్మార్పణను చేయిస్తున్నారు.

ఇంత ధనము కన్న పీఠమిచ్చు వూపీయ
బుద్ధదేవుడెంత పొంగిపోవు
కాన ప్రభువు కేనె కింజముక్తి నర్పించ
ధన్య మగును జీవిత మృతంబు
తలపోపి నెమ్మనమున

కవితాశుడు తోటమాలి కమలము నమ్మన్
దలపుడిగి స్వామి కీయ స
లలిలముగా నిర్ణయించి రాజిర భక్తిన్.

మనకు అత్యంత ప్రేయమైన వస్తువునేదైనా భగవంతుడికి అర్పించుకోవచ్చునని ఈ తోటమాలి వర్తనంవ్వారా తెలుస్తుంది. భగవంతుడిదంటూ ఈవిశ్వంలోనేనిదంటూ ఏమీలేదు. ఈవిశ్వం మొత్తం భగవంతుడి దృష్టిలో ఒక ఇసుక గోపురం లాంటిది. అటువంటిది భగవంతుడు మన సుడి ఆశించేది స్వార్థపూరిత వస్తు ముదాయం కానేరదు. కేవలం భక్తియుక్త హృదయం మాత్రమే. ఇక్కడ భగవంతుడి భక్తుడికి మధ్యనుండే భేద భావం సృష్టమవుతుంది

గీ: సుందరీనంద పంత్వం సూటసలభై ఆరు పద్యాల ప్రత్యేక కథనం సంస్కృతంలో అశ్వమేషుడు “సౌందర నందము” అన్నపేరుతో ప్రత్యేక కావ్యం రాయగా. తెలుగులో అగ్ర శ్రీ పింగళికావారి కవుల నేతృత్వంలో రమణీయంగా చూపు కలుగుంది

మహారాత్మకైన బుద్ధుడికి నందుడు అనే సవితీ తమ్ముడు ఉన్నాడు ఆ సందుడికి సుందరి ప్రేమాతి ప్రేయమైన భార్య. ఈ సుందరి సుందరి సందారి సుఖ పావశ్యంలో ఉండిగా గొలముడు భిక్షివోసం వస్తాడు. అంతఃపురం నుండి ప్రత్యుత్తరం రాకపోయేసరికి తిరిగిపోతాడు. ఆ సంగతి తెలుసుకుని సుందరి స్వయంగా అన్నను వెదికిడానికి వెళ్తాడు. బుద్ధుడు నందుగిరి పూజీక్ష నిష్ఠిస్తాడు. ఈ విషయం తెలియని సుందరి నందుడితోం ఎదురుమాటా చెబుతుంది. ఆ తరువాత కిరీవాణకులద్వారా విషయం తెలుసుకొని సుందరి అనుతాపం చెందుతుంది. నందుడు అటు అన్నమాటను కాదనలేక. ప్రేయ పిని పీడలేక మానసికంగా వ్యధ చెందుతాడు. ఆ సంగతి తెలుసుకుని బుద్ధుడు తమ్ముడి సున్నిత మనస్సుకు కష్టం కలగ నీయక నిజమైన ప్రేమను ఉపదేశిస్తాడు. చివరగా సుందరి కూడా దైరాగ్యాన్ని పొంది బౌద్ధధర్మ దీక్షను గ్రహించి భర్తను అనుసరిస్తుంది.

7. జాతక కథా పర్వంలో తోధినత్తుడి నుండి బుద్ధుడి వరకు గల జన్మజన్మల వృత్తాంతాలు చెప్పడముంది.

8. నిర్వాణ పర్వంలో తథాగతుడి మహాపరి నిర్వాహం అంటే ఇహలోక అవతారి సమాప్తిని గూర్చి చెప్పబడింది.

9. విశ్వవ్యాప్తి పర్వంలో దేశదేశాల్లో బౌద్ధమత వ్యాప్తి చేయడం. తద్వారా బుద్ధుడు విశ్వజ్యోతిగా వెలుగొందడంతో ముగిస్తారు.

ప్రణయతపస్విని

“ప్రణయతపస్విని” ఒక చిన్న బౌద్ధకథాకావ్యం. స్వీయాం తరంగ సంవేదనా భరితమైన ప్రణయ తపస్విని తన స్వీయస్వం దీనపేవ కొంతై త్యాగం చేసిన కన్యామణి కరుణామయగాథ. “నిర్మల హృదయాల జీవన వాహినిలో కపటచిత్తులు కల్పించిన వంచనా సుడులపాలై న మానవీయుల జీవన సరళిని విని నఃస్పృడు కనినప్పుడు నాలోకలిగిన హృదయ స్పందనమే యీ కృతి రచనకు మూలకారణము” అని కావ్య నివేదనంలో రచయిత స్వయంగా చెప్పుకున్నారు.

ఉషాకుమారి అతిలోక సౌందర్యరాశి. ఆను మనసారా ప్రేమించిన ప్రేయసి రాకకోసం ఎదురుచూడడంతో కచారంభ మవుతుంది. తను వలచిన ఆనందుని ఏమి రాగము మానస పీణపై జోడించి ఏకాంత ప్రశాంత చాతాపరిణంలో ఆలపించుకోవడం ఆమె దై నందిన చర్య ఆమె ఆనందునిపై ఆను రాగం యుక్తవయస్సులో జరిగినదిగాదు, కాబట్టి వార్షిహ బాంధవ్యాన్ని శంకించినదిగాదు వాళ్ళిద్దరూ ఈవా రెలియని నాటినుండి అన్యోన్యంతో మెలుగుతున్నవారు. విద్యాబుద్ధుల యందు, ఆటపాటలలో ఇద్దరూ మేటియైనవారు. వారిని నిర్వార ప్రేమ. రిపటంచేని సున్నిత మనస్కులు మనుషుల పైనా మనసులొక్కటేనన్న రీతిగా మెలి నెవారు ఒకరూ చేటగాడి వాడివాడానికి గురి అయిన విషయం తెలిసి చేపట్టారు.

“ఘోరశరావాతినో దరిచిగిలారు గడిగి జేరి - ఇమున్ పేదొనరించి రిక్తిము ప్రసవించి గాయము రాక్తి మెనిపై పీడ పెరింగు పించి సరిచేయును భీతినడంపి నంబులో”

ఆ క్యారుడు వారితో వదులాడవచ్చాడు. వాడికి సరియైన విధంగా నృప్తిలోని ప్రతి ప్రాణీచెట్టు, ఏవిధంగా త్యాగాన్ని చేస్తున్నాయో తెలియ పరుస్తాడు. చెప్పి వేటగాడి మదిలో అహంసా భావాన్ని, త్యాగబుద్ధిని కలిగించారు. ఈ సంఘటన వారిలోని ఉత్తమ సంస్కారానికి ప్రతీక.

కాని విధి బలీయమైనది కదా : నిస్వార్థం, నిర్మలమైన వారి ప్రేమకు ఎడబాటును కలిగింది, గురువుగారి మందలింపుతో సున్నిత మనస్కుడైన ఆ ఆనందుడు ఆ అర్ధరాత్రి ఆశ్రమంనుండి అంతర్ధానమయ్యాడు. అప్పటినుండి ఆశనిరాశ కాదన్న నమ్మకంతో ఆనందుడి రాకకోసం ఉషాకుమారి ఆర్తితో ఎదురు చూడసాగింది.

బౌద్ధక్షిప్తులలో కెల్లా అత్యంత ప్రీతిపాత్రుడు ముఖ్యతి ముఖ్యుడు ఆనందుడు. అతడు భవబంధ సౌఖ్యాన్ని చృప్తి తీరా అనుభవించవలసిన వయస్సులో అత్యంత కష్టసాధ్యమైన నన్యస్తమయ జీతానికి అంకితమయ్యాడు. అరడి ధ్యాస అంతా ముక్తి మీదనే, బౌద్ధ నియమాల ఆచరణయే అతడివిధి. కాని అనుకోని తలంపుగా ఎదురయిన ఉషాకుమారికి అన్యాయం చేస్తున్నామోనన్న భావన కలిగింది. ఉషాకుమారి వ్యధను చెబుకున్న ఆనందుడు తిరిగి సంసారబంధం స్వీకరించటమా - తననే జీవిత సన్వయంగా భావించిన ఆమెను అనాదరించటమా ? దీనికి సరియైన సమాధానముయగలవాడు ఆ బుద్ధి దేవుడొక్కడే.

“రమ్య సహకార వన విహారము నడుమ
కరుణ వర్షించు బుద్ధ విగ్రహము మ్రోల
శీరమును వంచి చరణ రాజీవములను
తడుపు మందెను కన్నీటిధార తోడ”

ఆనందుడి జీవితంలో చెలరేగే సుడిగుండాలనుండి బయట పడే మార్గంగా - చిత్తజీవితం గడిపి కాంతలాడిగిన పిమ్మట తిరిగి రమ్మని చెప్పిన గురువు ఉపదేశానికి సమ్మతించాడు ఉచ్చకర, ఉబలాటంతో నిండిన ఆనందుడు ప్రేయసి రాలిని సమీపించుచుండగా “నాతని చరణ హతిని రింగుమని

మోగే వీణ తంత్రీ వయమ్ము. కావి అప్పట్లో సమయం మించిపోయింది. కాను ఎంతగానో అభిమానించిన ఆనందుడు భిక్షకుడిగా దర్శనమిచ్చాడు. తనకు నిరాశయే మిగిలిందన్న తలంపు ఉపాకుమారి రేతమనసును బాధ పెట్టింది. మానవ సంబంధాలు ఎంత గాఢతరంగా ముడివడి ఉంటాయో మామూలు మాటల్లో చెప్పలేనిది.

“పది వసంతాలు ప్రణయ తపంబొనర్చి
విదురితోయెడి పంపూర్ణ నిర్మలాత్మ
దేహలకతోడ వెలికి యేతేర మింట
బహుళ దళమీ విశావిదూర్ధ్వము తోచె”

ఆనందుడు ఆమెను సమీపించి పరీక్షింపి గమనించి ఎవరున్నాడు. “ఉషా” అని అర్థితో పిలవసాగాడు. ఆ పిలుపుకు ఆమెలో ఆంతర్ధానమయ్యే అయిదవ ప్రాణం ఒక్క ఊణ మాగింది.

“స్వామి పమయంబు మీరె నీ జన్మభందు
చిత్తమారగ నీ పూజ చేయలేము
నా సమస్తము నీ యధీనం బొసర్చు
వ్యయ మొనర్చుము లోక కళ్యాణమునకు”

అన్న ఆమె అఖరి మాట మీదనే ఆనందుడు అనుసరించ సాగాడు బౌద్ధభిక్షకుడై విశ్వప్రేమను వ్యాప్తిగావించాడు. ఆమె తనువు చాలించిన ప్రదేశంలో అందమైన విశ్వ విద్యాలయం స్థాపించి బౌద్ధధర్మ ప్రచారాన్ని సాగింపచేశాడు. ఇదే వారి అదర్శప్రేమకు సార్థకత.

చిత్రవాణి

శ్రీ పెన్నెత్త రాజంరాజుగారు “చిత్రవాణి” అనేపేరుతో రెండుకవితా సంపుటలు వెలువరించారు. మొదటిభాగం 1950వ సంవత్సరంలో శ్రీయత వేగేశన కవకదుర్గ, వేంకట సత్య నారాయణ రాజుగారికి అంకిత మీయబడింది. రెండవ భాగం 1951 వ సంవత్సరంలో ప్రచురించారు. ఇది రాజుగారి తండ్రి యైన శ్రీ పెంకట నరసింహరాజుగారికి వమర్పించబడింది.

ఈ కవితా సంపుటలలోని బుద్ధదేవుడు, భరతమూత, కాంతిశ్లోక, కోకిల, బంగారు పిచ్చుక, రసాలము, గౌతమి, వల్లెటూరు, నేతాజీ మొదలైన కీర్తికలు కవిగారి సామర్థ్యాన్ని వ్యక్తీకరించేవి. వీటన్నిటిలోదేశభక్తి, దేశభాగ్యుని పదిల పరచే లక్షణం అపారమైనదిగా కనబడుతుంది. ప్రకృతి వర్ణనలు చేయడంలో ఈకవిది అందెవేసిన చేయి. కావ్యాలలో కథకు తగినట్లుగాను, కథలో అల్లుకుపోయేట్లుగా వర్ణనలు చేయటం కవి ప్రత్యేకత.

“తన సాటిమానవుల తన తీండిరేకేద్య
కవి కననట్లుగా చనెడువారు
తన దేశజాతి వస్త్రధారణ కల్లాడ
చలావ దుస్తాయి చాల్చి కులాకువారు
తన వారు జీవనాధారము తగుకున్న
ధనరాసులను పాతి కాచువారు
ధనికులై దీన బాంధవత్వము విడచి
కృపణ వర్గపుటార్తో కులింత వినక
గుండె తడిలేని మధురసూక్తులు వచించు
మన్నుల కంటివె : యితర లోకములయందు”

అన్న పద్యంతో మునిషి “మునిషిలో గూడుకట్టుకొన్న స్వార్థ ప్రవృత్తిని, “కోకిల” అనే కీర్తికతో విన్నవిస్తాడు. ఇలా చెప్పించటంలో జాషువాగారి ‘గవ్వలం’ కావ్యాన్ని తలపించుతారు.

రవి అస్తమించని బ్రిటీష్ సామ్రాజ్యాన్ని అఖండ భారతావని పొలిమేరలనుంచి పారద్రోలడానికి సత్యం. అహింసా అనే ఆయుధాలతో భారతీయుల నందరినీ ఏక త్రాటిపై నడిపించి విజయాన్ని సాధించిన మహమ్మగాంధీ బహుముఖప్రజ్ఞకు బదులుగా ఈ కవి “బాపూజీ పూజా పుష్ప ములు” అర్పించుకుని తమ కలానికి ధన్యత చేకూర్చు కున్నారు.

భారతజాతి గౌరవాన్ని పెంపొందిస్తూ వలుపుడు మహా నీయుల దేశసేవను కీర్తిస్తూ రాసినది “కోకిల” అన్న కవిత. జాతి ప్రతిమలలో కల్పి నే పుణ్యాన్ని చూపినందుకు

“కలము బట్టిన కవినమానుడ
విలమ పీ నొక్కరుడ వోయీ :
చెలవమును గడుజిమ్ము యుల, నీ
చేరి నుండుటచే,” అన్న ప్రశంసను అందించారు,

వీరి రచనలన్నింటిలోనూ కనపడదగినట్టి విశేషం

“చావలేదు ఆంధ్రుల మహోజ్జ్వల చరిత్ర
హృదయమును గోపి చూడుదో సదయులార”

అన్న మహాకవి రాయప్రోలు సుబ్బారావుగారి అర్థవంతమైన అభిభాషణకు జీవద్వాష్యం ఇప్పటికీ వీరి కవితా సంకలనాహారాన్ని కొన్ని మచ్చుతునకలు మాత్రమే. “సంయుక్త” అన్న కావ్యం పృథ్వీరాజు చరిత్రమ గూర్చి రాసినది. “రామభూపాల శతకము” రాజుగారుకవిగా రాణించటానికి అనువైన అభ్యాసంతోకూడినది. ఇందులో పెక్కురు పూర్వకపుల భాణిని అనుసరించినవిగాను, మరికొన్ని న్యతంత్ర పద్యాలు చోటుచేసుకున్నాయి.

శ్రీ పెన్మెత్త రాజంరాజుగారి రచనలు రసజ్ఞులైన ప్రతివారూ చదివి ఆనందించదగినవి. పట్టుమని పది పద్యాలు చదివే ఓపికలేని యీ వచన కవితాయుగంలో, నవలాయుగంలో ప్రారంభించనది మొదలుకొని పూర్తిచేపేంతదాకా విడవక పరింపజేసే కవితాధార వీరిది. ఉన్నతమైన అదర్శాలను అందించటంలో వీరి రచనలు అనువైనవి చివరిగా వీరి ముద్రిత రచనలు చదివి అమూల్యమైన ఆధిప్రాయాన్ని అందజేసిన శ్రీ గుఱ్రం జాషువాగారు వాక్యమిది. “సుకుమార భాషా ప్రయోగంతో, సమున్నత భావములతోకూడిన పీఠవిత హృదయ్యాన్ని కదిపి కౌగిలించుకొనుచున్నది మీకు మీ కలానికి కుభమగుగాక”.

యం. కామేశ్వర శర్మ

ఇం. నెం. 12.11.170

వారాపి గూడ - పికిందరాజుడు

PIN 500 361.

—8—

వృత్రాసురుడు

(క్రిందటి నంచిక తరువాయి)

సీ॥ వదలక విరివిగా వదనంబు దెలుచుచు,
నాకాశమంతయు నప్పశించు.

గడునల్క నిగుడించి గ్రహతారకంబుల.

నయమెల్ల దిగజాల నాకి విడుచు
నలవోకియును బోలె నట్టహాసము చేపి,

మెలసి రోకములెల్ల మ్రొంగ జూచు;
దనరు దిగంతి దంతములు చెక్కలా వాఱ,
నుగదంష్ట్రలు ద్రిప్పు నొక్కు మిగిలి

తే॥ త్వష్టబలింపుఁ దహమునఁ బుష్టి నొంది
యఖిలలోకిములెల్లఁ దా నాక్రమించి
వృత్ర నామాఖ్య దేవతా శత్రుఁడగుచు
దారుణాకారుఁ డఖిల దుర్దముఁడు మెఱసె. (8-320)

అట్టి వృత్రాసురుని మీద దేవతలెన్నియో మహాపుములు ప్రయోగింప వాటన్నింటి వాడు పట్టి మ్రొంగివేసెను. నిరాయుధులైన దేవతలు వాని తేజోవిశేషమునకు భయమునొంది అర్ధరక్షకుడైన పుండరీకాక్షునాశ్రయించిరి. భక్తవత్సలుడైన విష్ణుభగవానుడు వారియెడ ప్రసన్నుడై ప్రత్యక్షమాయెను దేవతలదేవదేవునకు మ్రొక్కులిడి పెక్కు విధముల నినుతించి.

తే॥ “అక్కట ! దిక్కులెల్ల దిక్తై నమాకు
నొక్క దిక్కును లేదు కాలానలైన;
దిక్కు గవయ్య ! నేడు మా దిక్కుఁజూచి
దిక్కులేకున్న వారల దిక్కునీవ (8-339)

మా తేజములతోపాటు ఆయుధములను మ్రొంగి ముగ్ధోకములను గడగడలాడించుచున్న వృత్రుని పీచ మణచి మమ్ముగావు”మని వేదినారు. అందులకు సారసాక్షుడు “దేవతలారా! మీకు కుభంబయ్యెడు. దగ్ధియను ఋషి సత్తముండు కలరు. అతని శరీరంబు మద్విద్యాతిశయ మహత్త్వంబునం, దేజోవిశేషంబున సారంబై యున్నయ. అతని వడిగి తచ్చరీరంబు

కొనుందు*...."అతని శత్రువులు విశ్వకర్మ నిర్మితంబులై, శత్రువులగు యాయుధశ్రేష్ఠులై, మత్తేజోబృంహితంబై, వృక్షాసుర శిరోహరణ కారణంబై యుండు. దానంజేపి మీరు పునర్లబ్ధ తేజోఽస్త్రియుధ సంపదలు గలిగి వెలింగెదరు" అని అభయమిచ్చి అంతర్నిత్యుడయ్యెను.

వారా విభుని పవనానుసారము దధీచి మహర్షిని యాచింపగా నాతడు యోగమార్గమున శరీరము విడిచెను, ఆ మహర్షియుని శత్రువుల గైకొని విశ్వకర్మ వజ్రాయుధ మును నిర్మింప. ఇంద్రుడా శత్రువులను చేపట్టి ఐరావతము నెక్కి, మహాత్పాహముతో వృక్షాసురునిపై నడచెను. వృక్షుడును అసురవరులు వెంటరాగా ఇంద్రునెదిరించివాడు. దేవదానవబలము లొందొంటితో తలపడిపోరు సాగించినవి. ఆ ఘోర సంగ్రామమువలన రణరంగము రక్తమాంసమేదః పంక సంకల్పితమైనది. ఇట్లు దేవదానవులు నర్మదాతీరమున కృతయుగమున పోరునకు తలపడి శ్రేణాయుగము వచ్చునంత వరకు దారుణరణము గావించిరి రక్కసులు పాషాణములు, మహోవృక్షములు, గిరిశిఖరములు వర్షించుండ, దేవతలు వాటి నన్నింటిని బాణ సరంపరలచే చూర్ణముగావించి విజృంభింప దానవులు వారి ధాటికాగలేక కకావలై పరువెత్తసాగిరి. సురలు వారల వెంటడించిరి. ఇట్లు పటచుచ్చున దండనాయకు లను జూచి వృక్షాసురుడు పకపకనవ్వి "సమర ధర్మమును మాని యుద్ధరంగమును వీడి తొలగిపోవుట కూరులకు తగదు.

కం॥ చావు ధువస్త్రీన ప్రాణికి

జావులు రెండరసి కొనుడు సమరమునందున్

భావింపయోగమందును

జావంగా లేని చెడుగు చావుం జావే :

(8-382)" అనినాడు

తన యధీనమందున్న అసురసైన్యము దేవతలకు వెలుచి పాటుట జూచిన వృక్షునకు నవ్వు వచ్చినది ప్రాణములపై తీసి మానవులకు నహింసము. అసురులలో నది రెండు మడుంగు లధికము, చావులోని మర్మము వెలుగని ఆ మూర్ఖు

లను ప్రబోదించుట నాయకుడై నవాని ధర్మము. కమకనే కదనరంగమునుండి పాణిపోవు వారిపై కోపము పూనక "పుట్టిన జీవికి గిట్టుట ఎట్లును తప్పదు. మరణములలో రెండు శ్రేష్ఠములు. యుద్ధరంగమున మడియుట సర్వోత్కృష్టము. అది సాధ్యము కాకున్న యోగమార్గముననైనను ప్రాణత్యాగము గావింపవలెను. ఈ రెండు విధముల ననుసరించలేని వారి చావు సరియైనది కాద"ని తనవారికి తెలియజెప్పినాడు.

పిమ్మట వృక్షాసురుడు ప్రళయకాలరుద్రునివలె అట్టహాసముచేసి, మదపుటేనుగు కమలాకరము చొచ్చిన విధముగ సురవరులను తాకగా వారు మూర్ఛలో మునిగిరి. ఇంద్రుడంతట గదా ధండమును వానిపై విసరగా, వాడు దానిని వామ హస్తమునబట్టి ఐరావతముపై ప్రయోగించెను, కుంభస్థలము చీలి రక్తధారలు ప్రవింపగిరగిరతిరిగి పటచుచ్చుఁబరావతమును హరి అంకుశముతో నిలువరించి అమృతపానము చేసిన తన హస్తముతో శిరస్సునిమరి. సేద తీర్చుచుండ, సోదరుడైన విశ్వరూపుని చంపిన ఇంద్రునిపై క్రోధమతిశయింప వృక్షాసురుడు "నాకు అన్నయు, నీకు గురువునైన వానిని పాప బుద్ధితో చంపితిని నిన్నీకూలముతో గుచ్చి చంపి, భ్రాతృముణ విముక్తుడనయ్యెదను, ఎంతటి నీచుడైనను నీవలె గురువును, బంధువును, బ్రాహ్మణుని పట్టి పశువువలె వధించు వాడుకలదా :

కం॥ ఎట్టి తులువైనగానీ, నెట్టన, దనబ్రతుకుకొఱకు ' నీవలె గురువుం

జుట్టమునుఁ బుణ్య బ్రాహ్మణు, బట్టి వధింపంగఁగలఁడె; పశువుంటోలెన్ (8-382)

అట్టివాని శవమును శవకబళన లోలంబులయిన నక్కలు, గ్రద్దలు, రాబందులు ఖాద అగుటవు. ఇన్ని పాపములా చరించి నాచే. జిక్కిన విన్ను చంపి నీ మాంసమును నక్కలు, కుక్కలు నమలునట్లుగ చేసెదను. నిన్నెవరు రక్షింప వత్తురో వారందరినీ ఈ కూలాగ్ని కీలల కాహతిజేసి యుద్ధయాగ మును సోమయాజినై పూర్తిగావించెదను. అట్లుకాక నీవే నీ

వజ్రాయుధముచే నను విర్జింపగలిగిన, కూడురై. రణరంగము నకు బలియైనవారి పాదధూళిలో భాగమయ్యెదను. మహేంద్రా ఇంకను సందేహింతువేల : నమయమునిక వృధగావింపకుము, విష్ణుని తేజస్సుకు. దడిచి ఓజస్సును ఏకమై నిర్మితమైన వజ్రాయుధమును ప్రయోగించి శత్రువును గెల్చుము.

అ॥ ఎందుగలదు విష్ణుడందు జయశ్రీలు. పొందుగాగ
వచ్చి పొందుమందు.
గాన భక్తవరదుఁ గవలాక్ష నర్వేళు పదములందు
మనము పదిల : అను" (8.397).

అనుచు తస్మయై మరల నిట్లు పలుకసాగినాడు. "వజ్రాయుధముచే విహతుడనై ఈ పాంప భౌతిక శరీరమును వీడి శాశ్వతానంద రామమును పొందెదను. నారాయణుని దాసుడ నైన నాకీ స్వర్గమర్త్యపాతాళములగల సంపదలపైవి. భోగముల వైవి అళలేదు. నకలై శ్వర్యములను ప్రసాదించువది కైవల్యమొక్కటియే. అనుపమానమైనమోక్షప్రాప్తి భగవద్వరప్రసాదము. అది అన్యుల కగోచరము. నేనా హరిపాదభక్తుల దాసామదాసుడను.

చ॥ అరయగ భక్తపాలనములై న భవచ్ఛరీతంబు
లాత్మ సం
స్మరణము పేయ వాక్కు విను సన్నతిపేయ శరీర
మెల్ల గిం

కర పరివృత్తి పేయ మదిఁగాంక్ష యొనర్చెద గాని
యొల్లనే
వరిది ద్రువోన్నత స్థలము నబ్జిజాపట్టమ్ము నింద్రభోగమున్
(8.398)

ఉ॥ ఆకలి గొన్న క్రేపులు రయంబువ పీ కలరాని
పక్షిలుం

దీకొని తల్లికిన్ మఱి విదేశగతుండగు భర్తకలగజ
వ్యాకులచి త్రయైవ జవలాలును దత్తతమందు భంగినో
శ్రీకర్త : పంకజాక్ష : వినుజేరగ నామది గోరెడుంగదే.
(8.400)

కంబదగాఢో పుణ్యపురుషుల తోడనే నాకు సఖ్యము
కలుగునట్లొనర్చుము. తత్త్వ జ్ఞానకూన్యలు. సంసారపాశబద్ధులునై న వారు సాదరి జేరకుండునట్లునుభవహింపుము." అని వరవశించి పలుకుచు సర్వాత్ముడైన హరిపై చిత్తమును జేర్చి దావును, జయమును సమబుద్ధితో స్వీకరించిన వృత్తుడు మహా ఘోగిపుంగవులకే మాత్రమును తీసిపోడు.

రాక్షస జన్మనై త్తిన వాని కింతటి విష్ణుభక్తి యుండుట అసాధారణ విషయము. మహాభగవత పాత్రలలో నీ వృత్తానురునివలె అసురయోనిని బుట్టి హరిభక్తుడైన వాడొక్క ప్రహ్లాదుడు తప్ప అన్యులు కావరారు. (బలివక్తవర్తి భక్తుడైనను ప్రహ్లాదుని యంతటివాడుకాదు). అన్నింటికన్న మీ వృత్తుని స్వరూపము. తద్విరుద్ధమైన దాతని స్వభావము. తన పదవిని నిలుపుకొనుటకై ఇంద్రుడింతగా తెగించిపోరాడుచుండ, సురాధిపత్యమునుగాని, సృష్టికర్తృత్వమునుగాని, సర్వోన్నతమైన ద్రువపదమునుగాని కొరక కేవల కైవల్యకాంక్ష బద్ధుడై పితృవాక్య పరిపాలనసేయుచున్న వాడీ యసురుడు. ఈతని మహోన్నతత్వమునెదుట దేవపతి యెంతయో అల్పాడుగ గోచరించుట లేదా : ఒక విధముగ నాలోచించిన దేవేంద్రునకిది చక్కని గుణపాతము. అమూల్య సందేశము. (ఆ సందేశము నాతడు గ్రహించెనో, లేదో :) పంకజాక్షుని చేరుటకై పరితపించు వృత్తుని అసురుడనుటకంటె పరమ భక్తుడనుటయే సమంజసము.

విజయమును. మరణమును సమముగా నెంచిన వృత్తుడు ఇటుల మహావిష్ణువును స్మరించుచున్నను, కర్తవ్యమును విస్మరింపక భీకర కాలాగ్నివలె విజృంభించి కూలమును బేగముగ త్రిప్పి ఇంద్రునిపై విసరగా నాతడద్దానని వజ్రాయుధముతో ఖండించి, అసురుని భుజమును ద్రుంచెను. ఏకహస్తుడైన వృత్తుడు పరిఘనుబటి రోషముతో గజకుంభస్థలమును పీడించి, ఇంద్రుని హను ప్రదేశమును మిక్కిలిగనొప్పించెనుగజమా పరిఘాఘాతమును సహింపజాలక ఘీంకరించి గిరగిరతిరుగుచుండగా ఇంద్రునిచేతినుండి వజ్రము తొరిపోయినది.

అసురునిచే దెబ్బతిన్న అమరేంద్రుని జూచి జగముల హా హా
కారములు చెలరేగినవి.

గజము జీవన్మరణావస్థలోనుండ హస్తమునుండి ఆయు
ధము జారిపోగా ఇంద్రుడు పిగ్గుతో శిరస్సు వంచుకొనెనట.
శత్రునన్నిధినిట్లు జారిపడిన వజ్రమును తిరిగిపుచ్చుకొనక వివ్వె
ఆగంది. లజ్జితుడై యున్న ఇంద్రుని జూచి వృత్రాసుడు :

“దురమున గై దువు వదలిన

శరణన్నను వైరిజనులఁ జంపము మది ని

వ్వెఱ గొందనేల : కులిశము

శర మరుదుగ బుచ్చికొనుము కాచితివింద్రా! (8-413)

అనినాడు.

అసురుడెంతటి యుద్ధనీతి విశారదుడో గమనింపుడు ఒక హస్త
మును కోలాపోయి. రక్తము ధారలై ప్రవహించుచున్నను.
శరీరమున శక్తి క్షీణించుచున్నను లక్ష్యపెట్టక. శత్రువుచేతి
ఆయుధము జారిపడినందులకు జాలినొంది. వానిని సంహరించు
నవకాశము చిక్కినను వినియోగించు కొనక. యుద్ధధర్మమును
చక్కగాపాటించినాడు. చేత నాయుధము ధరించు నంతవరకు
నిన్ను చంపననియు అభయమిచ్చినాడు తన నిమిత్తమై
దధీచిని ప్రాణశ్యాగము గావింపుమని కోరిన ఇంద్రునకును,
శత్రువు చేజిక్కినను చంపని వృత్రాసుకును ఎంతటి
అంతరము :

ఇంతియేగాక ‘వజ్రమును గైకొని. కాలయాపన సేయక
శత్రువును నిర్జింపుము’ అని ఇంద్రుని యద్ధోన్ముఖునిచేయుచు
వృత్రాసుడు : లికిన పలుకులు విష్ణునికి సంభరితములు. “దేహ
ధారులగు జీవులనెల్ల నధిపతి ఆశ్రీహరియే. ఆ సర్వేశ్వరుని
సర్వశక్తిమయుని కాదనిన వారికి జయములు కలుగునా : ఈ
లోకపాలు రందఱును వలచోబడిన పక్షులవలె ఆ సర్వరక్షకుని
తంత్రమునకు లోబడి ప్రవర్తించుచుండురు.

అ॥ ఘోరయ యంత్రమ యంతైన మృగము భంగి

దారు నిర్మితమైనట్టి తరుణిపోల్కి

శత్రుఁ యెఱుగుమ యీ భూతజాలమెల్ల

దశిర పంకేరుహాక్ష తంత్రంబుగాగ

(8-415)

ఆ భగవంతుని యనుగ్రహములేక ప్రకృతి పురుషులును
సృష్టిగావింపజాలరు. అజ్ఞాని సర్వమునకు తానే మూలమని
భ్రమపడును. ప్రాణులవలన ప్రాణులుపుట్టి, మరల ప్రాణుల
చేతనే భక్షింపబడుచుండును. పురుషునకు సంపద, కీర్తి మొద
లైనవి ఎంతకాల మనుభవింప ప్రాప్తమో అంతకాలమే
అతడు జీవించును. ఆ ప్రాప్తము తీరిన వెనుక నేమియు
పొందజాలడు. కావున జయాపజయములును, కీర్త్యపకీర్తులును,
సుఖదుఃఖములును, చావుబ్రతుకులును సమముగా నెంచ
వలయును. అజ్ఞాని ఇంద్రియములకు, ఆత్మకు భేదము నెఱుం
గడు. కాన గుణములచే బుద్ధుడగును. ఆత్మవేరు. దేహము
వేరన్నజ్ఞానముగలవాడు గుణములచే బుద్ధుడుకాడు. జయమును,
అపజయమును, భోక్తయును, భోగ్యమును, హర్తయును,
హన్యమును సర్వము-సృష్టిప్రీతి సంహారములకు కర్తయైన
ఆ సర్వేశ్వరుడే. కాని అన్యములేదు. ఒక హస్తమును. ఆయు
ధమును కోలాపోయినను, నీప్రాణములాతీయ సమర్థుడనగు
నన్నుచూడుము. ఈ యుద్ధమొక ద్యూతక్రీడ. ఇందు జయాప
జయములెవ్వడెఱుగును!” అని వృత్రాసుడు ఆధ్యాత్మిక తత్వ
మును వివరించినాడు.

ఆ యసురుని మాటలకు సురేశ్వరు డద్భుత స్వాంతుడై
“....మదిఁ గుత్తితంబుడిగి దైవముగా నరనిన్ భజించి...”
నేలబడిన వజ్రమునందుకొని రాహుగ్రస్తుడై వెలికి వచ్చిన
సూర్యునివోలె ప్రకాశించెనట. దేవదానవ సంగ్రామములలో
నెందరో రక్కసుల నుక్కడగించిన దేవేంద్రున కిట్టి విష్ణు
భక్తుడు తాపిల్లాట ఇదియే ప్రప్రథమము. కావున విస్మయ
మందహాసములు ముఖంబున గదుర గంభీర వాక్యములతో
జంభారి సురారితో, “ఓ దానవేంద్రా! నీ వంటి తాత్త్వికుడు,
మహావేదాంతి దానవులలో మరియొకరుండరనుట అతిశయోక్తి
కాదు, అదిదేవుడైన అబ్బాక్షునకు నీ వతిభక్తుడవు. లోకము
నందంతటను నిండి, సత్యమును తన యధీనముగావించుకొని,
జీవులను తికమకలా పెట్టు విష్ణుమాయను సంపూర్ణముగ

గ్రహించిన విజ్ఞానిని నీవు, ఈ యసురరూపమును విడనాడి
భువనమోహనమయిన విష్ణుసారూప్యమును పొందుము.

ఏ నియమంబు సల్పితివో : యెట్టిమహాతపమాచరించితివో :
పూని రక్షోగుణాభిరతిః బొందిన నీమతి శాంత దాంత న
న్మానన మానసానుభవ మత్తమరాకు ప్రసన్నభావ న
న్మాను నమేయు నా దనుజ మర్దను భక్తి బీనంగి •
నెంతయున్ (8-422)

శ్రీ హరి రూపామృత పారావారమున తేలుటకుడు పండుల
గుంటలో పాదము పెట్టుటకైన నిచ్చగింపడు కదా! మహాత్మా!
“అని ముగ్ధుడై కృత్రువి ప్రళంపింపసాగినాడు. శత్రువుచేతనే
‘మహాత్మా!’ అని పిలిపింతుకొన్న వృత్రాసుడు విజముగనే
మహాపీయుడు, ధన్యజీవి, ఆతనిలోని హరిపాదభక్తి ఇంద్రుని
విన్మయాంబుధిలో ముంచివేసినది. దేవేంద్రుని మరల వృత్రుడే
యుద్ధమునకు పురికొల్పవలసి వచ్చినది.

నామహాహస్తమున పరిఘను బట్టి, గిరగిర త్రిప్పుచు
ఆశనిపాత వేగమున వృత్రుడు దేవేంద్రుని కొట్టగా, వజ్ర
వజ్రాయుధముతో పరిఘను. దానితోపాటుగ నతని హస్తమును
గూడ త్రుంచెను. హస్తద్వయహీనుడై రక్తధారల దోగుచు
రక్కసుడు వికృతముగ నోరుతెరిచి ఐరావతముతోబాటు
ఇంద్రుని సైతము నాటకతో చుట్టి మ్రింగెనట. అందుచే
సూర్యచంద్రాదులు కళలు తప్పి, చుక్కలునేలఁ లగా లోకము
లన్నియు చీకాకుపడినవి ఇంద్రుడు మాత్రము నారాయణ
కవచప్రభావమున కందక, భయము చెందక, కంపింపక,
తత్తరపదక విశ్వబుడై యుండి యోగబలమున వాని యుదర
మును వజ్రాయుధముతో చేదించి, ఐరావతసహితముడై వెలువడి.
వానికంతమును ఖండించెను, ఆ సమయమున దేవదుంధులు
మ్రోగినవి, సురలు, గంధర్వులు, సిద్ధులు, సాధులు, ముని
వరులు సంతృప్తాంతరంగులైరి, పుష్పవృష్టి కురిపినది వాని
శరీరమున్నుండి ఒకదివ్య తేజము వెలువడి విష్ణులోకమున కరిగి
విష్ణునిలోనై కృతమైవది.

అసురుడైన వృత్రునకింతటి హరిభక్తియబ్బుటలోగల
యాంతర్యమేమి? అని వారితైనను సందేహము కలుగక

మానడు, ఇట్టి సంశయమే పరీక్షిన్మహారాజునకును కలిగినది.
“యోగింద్రా! రజస్తమోగుణములందు వర్తించు నీ రక్కసు
నకు ఏరీతి మాధవపదభక్తి కలిగినది? నత్వస్వభావులై, సమ
బుద్ధులై, తపోవిష్ణులై, నిర్మలాత్మకులై నట్టి ధర్మపరులకు, అమ
రులకు మునులకు వీనికవలె నింతటి యచంచల భక్తి యుండుట
అరుదు. సకలలోకాపకారియైన అసురుడెట్లు సుజ్ఞానియయ్యెనో
నాకెఱింగింపుము”ని పరీక్షిత్తు కుకుని కోరినాడు.

“వృత్రాసురుడు పూర్వజన్మమునందుచిత్రకేతుడను సార్వ
భౌముడు. కూరసేన దేశపాలకుడు. అతనికొక కోటిమంది
పత్నులున్నను, పంథానములేక చింతాకాంతుడై యుండ.
అంగిరసుడను మహాముని యాతని ననుగ్రహించి, పుత్ర
కామేష్టిచేయించి యాగశేషమతని పట్టమహిషి కృతద్యుతికిచ్చి
“పుత్రుడు కలుగు”నని యాశీర్వదించి వెడలెను. అటులనే
అమె గర్భము ధరించి నవమాసములు నిండిన వెనుక నొక
కుమారుని గనెను. పుత్రవ్యామోహమున రాజామెయందు
బద్ధామ రాగుడై యుండ, తక్కిన పత్నులు అసూయచెంది
ఆ బాలునికి విషప్రయోగము గావించిరి, మృతుడైన బాలు
నిపైబడి రోదించుచున్న చిత్రకేతుని కడకు అంగిరసుడును,
నారదమునియును నరుదెంచి దివ్యజ్ఞానమును బోధించి వాని
దుఃఖమును బాపిరి. నారదుడాతనికి కాశిందీ తీరమున భగవ
న్మంత్రము నుపదేశింప, చిత్రకేతుడును నిరాహారుడై,
సమాధి వియతుడై సప్తరాత్రములా నారాయణరూపమైన
విద్యనారాధించి, విద్యాధరాధిపత్యమును, దివ్యవిమానమును
పొందెను. ఆ విమానముపై నాతడు చరింపుచు కొన్నిదినము
లకు సంకర్షణ దర్శనమును పొంది స్తుతింప, నాతనియెడ
ప్రసన్నుడైన అనంతుడు, “నన్ను ప్రోత్రముచేసి ముక్తుండ
వైతి”వని తెలిపి యదృశ్యుడాయెను.

దివ్యవిమానమున సంచారముచేయుచు, చిత్రకేతుడొకనాడు
తైలాసగిరిపై బ్రహ్మాండ్రాది సురగణ సేవితుండై పేరోలగ
మున నున్న శివునిగాంచి, అంకపీఠమున నున్న భవాని
నాతడు కౌగిల్చిండుకొని యుంట జూచి పకపక నవ్వి.

అకట : ప్రకృతిపురుషుడై న, దానేకాంత

మందు పతుల తోడనలరు గావి

యిట్లు ధర్మ సభల నింతులతో కూడి

పరిధవింప దగదు భ్రాంతి నొంది. (8.491) అని సర్వే శ్వరుడై న ఈశ్వరుని దిక్కరించి పలుకుటకు భవాని కోపించి "....ఓరి దురాత్మక! యీ పాపంబునం బాపస్వరూపంబై న రాక్షసయోనిం బుట్టుమని శపించెను.

అంతట చిత్రకేతుడు విమానము దిగివచ్చి, "దేవికి దండ ప్రణామము లాచరించి " ఓ జగన్మాతా! నీ శాపవచనము లను గైకొంటిని. సర్వము భగవంతుని యధీనము. శాపాను గ్రహములు, సుఖదుఃఖములు రెండును, తుల్యములు. జీవు లకు వారివారి కర్మవశమున పరమేశ్వరుడివన్నియు కల్పించు చుండును. నేను శాపమునకు భయపడుటలేదు. జగన్మాతవై న విన్ను పలికిన దోషమునకు శంకించుచున్నాను." అని ఖడ్గితో ప్రణమిల్లి, వారిని ప్రసన్నులను గావించుకొని వనెను.

అప్పుడు పరమేశ్వరుడు, *దేవీ! నారాయణ పదభక్తుల విస్ఫుహభావమును కంటిని గదా! పరమ భాగవతులకు స్వర్గాపవర్గనరక భేదభావములు లేవు. చిత్రకేతుడు అతిశాంతుడు. విష్ణుభక్తులలో ప్రథమ గణ్యుడు. ఆతడు నాకును ప్రీతిపాత్రుడు. భగవద్భక్తుల భావములకు విస్మయము చెంద పనిలేదు." అని పలుకగీ పార్వతి శాంఠచిత్తయైనది. ఆ రీతిగ పరమ భాగవతుడగు చిత్రకేతుడు దేవికి ప్రతిశాపమీయ నమర్చుడయ్యెను. మరల శపింపక శాంతచిత్తుడై ఆ శాప మును భరించెను. ఇట్టి సాదులక్షణములు నారాయణ పరాయణులై న వారలకు తప్ప అన్యులకు కలుగనేరవు. ఈ చిత్ర కేతుడే త్వష్టచేయు యజ్ఞమున దక్షిణాగ్నియందు ధానవ యోనిని బుట్టి వృత్రాసురుడు దవబరగి, భగవత్సంబంధమైన జ్ఞానముతో ప్రకాశించినాడ"ని శ్రీకుసుడు పరీక్షితుని నందేహ వివరణ గావించెను

వృత్రాసురుని కంతటి హరిహక్తి యబ్బుటకాతని జన్మాంతర సంస్కారమే కారణమని దీనినిబట్టి ఋజువగుచున్నది. (గత జన్మల సంస్కారములు జీవులపై నెంతటి ప్రభావ మును కలిగి యుండునో గ్రహించి, మానవులు సత్సంస్కార ములనే పుంచుకొనుటకెంతేని కృషిపేయవలసి యున్నది.)

....000....

మరోవచన శ్రీ శ్రీ - రావిశాస్త్రి

(స్వర్గీయరావిశాస్త్రి - జయంతి - (జూలై 30) సందర్భంగా)

ఈ శతాబ్దపు తెలుగునాట రచనకు దీప్తిహెచ్చించిన మహా రచయిత రాచకొండ విశ్వనాథశాస్త్రిగారు. కందుకూరి, గురజాడ, గిడుగు శ్రీశ్రీ వంటి భాషోద్యమకారులకు వారసుడై ఆధునిక తెలుగు సాహిత్య వికాసానికి రావిశాస్త్రి మరొక వైశాళికు డయ్యాడు. ప్రపంచ సాహిత్యంలో ఉన్నత ప్రమాణాలకు దీటుగా, కొన్నిసార్లు మరింత ఉత్తమంగా అపురూపమైన కథలను నవలలను ఆయన తెలుగువారికి అందించారు.

తెలుగు కథకు ఒక కొత్త జీవితం ఇచ్చిన వ్యక్తి రావి శాస్త్రి. ఆధునిక సాహిత్యంలో సమాజంలో పీడితుల పట్ల పానుభూతి ప్రదర్శనతో అగిపోక, వారి పక్షాన పోరాడిన రచయిత.

"శతాబ్దాలనాడు ఒకరావి గోతముడిని బుద్ధున్ని చేస్తే మరొక రావి ఈవేళ ప్రబుద్ధుల్ని చేస్తుంది". అని రావిశాస్త్రి గారి కృషినిగురించి శ్రీ శ్రీ గ్లాఫించాడు. అయితే శ్రీశ్రీ లా కవిత్వ రచనలో "ఈశతాబ్దం నాది" అని చెప్పుకోకపోయినా వచనరచనలో ఈ శతాబ్దం నిస్సందేహంగా రావిశాస్త్రిగారిదే!

తెలుగు వచనానికి చలం తర్వాత అపారమైన వాడివీ వేడివీ కలిగించిన రావిశాస్త్రి. విశాఖ మాండలికం అంద చంచాలనంత చెరిగిపోతారు తన రచనల్లో. "గురజాడ వారి తర్వాత ఒకపాత్ర నోటి వెంట వచ్చే మాటల్నిబట్టి అపాత్ర స్వరూప స్వభావాలు స్పష్టంగా వ్యక్తీకరింపగల శక్తి బహుశా రావిశాస్త్రికే ఉండేమో!" అని పాలగుమ్మి పద్మరాజు వంటి మహాకథకులు ప్రశంసించారు ఒక ప్రాంతం మాండలికంలో రాసినా అన్నిప్రాంతాలవారూ ఆయన రచనలను చదవడంలో ఎంతో ఆసక్తిని కనబరిచారు. మహాకవికాళిదాసువలె ఉపమా లంకార ప్రేయుడు, ఓక ఉపమానం వెంట మరోఉపమానం దొంతరలా, ఏర్చికూర్చి పేర్చిన కథామేష్ఠి రావిశాస్త్రి.

శ్రీ శ్రీ చెప్పిన పతితుల భ్రష్టుల, బాధా సర్పద్రష్టుల దగాపడిన తమ్ముల, అభాగ్యుల, అనాథుల రోదనల్ని మేడ

నల్ని వ్యధార్థ జీవిత యధార్థగోధల దృశ్యాల్ని కన్నులకు కట్టినట్లు గుండెకు పట్టేట్లు తీవ్రస్పృకు పదును పెట్టేటట్లు చిత్రించిన రచయిత రావిశాస్త్రి. రచయితగా ఏ అట్టడుగు వర్గాలకు జరుగుతున్న అన్యాయాలను గురించి ఆక్రందనలను గురించి తన అనేకానేక రచనల్లో తన కాలంద్వారా ఆక్రోశం చాడో నిజజీవితంలో లాయర్ గా ఈ వ్యవస్థలో పేదవాళ్ళు ఎలా నేరస్థులుగా చిత్రికరింపబడుతున్నారో, ఎన్ని విధాలుగా దోపిడికి గురి అవుతున్నారో, కళార్థ గుర్తించి చెపులారవిని, వాళ్ళ పక్షాన నిలబడి న్యాయం జరిపించడానికి కృషిచేసిన మానవశామూర్తి రావిశాస్త్రి. ఆ పేదవాళ్ళగోడే పసిడి కథలుగా నవలలుగా నాటకాలుగా రూపాంతరం చెందేవి.

రావిశాస్త్రిగారు తొలినాళ్ళలో “చిత్రగుప్త”, “ఆంధ్ర పత్రిక” “ఎనోడిని” మొదలగు పత్రికలకు జాస్పిన్, గోల్కొండప్రసాద్, కాంతాకాంతా మొ॥ మారుపేర్లతో ‘వర్ణం’ “మెరుపుమెరిపింది” వంటి అత్యద్భుతమైన కథలు రాశారు. ఈ కథల్లో చక్కని మనస్తత్వ విశ్లేషణ, కాల्పనిక సౌందర్యం కానవస్తాయి. ఆకెళ్ళ కృష్ణమూర్తి వాసిరెడ్డి వెంకటప్పయ్యగార్ల ప్రభావంతో ఆయన మార్క్సిజంవైపు మొగ్గు చూపారు. వ్యధార్థ జీవితయధార్థ సత్యాలను తనదైన శైలిలో ఆవిష్కరించి, తెలుగుకథకు వన్నెలు తెచ్చి, దాదాపు 300 కథలకు పైగా రాశారు. 1961లో వ్రాసిన “ఆరు సారాకథలు” వారికి ఎనలేని కీర్తిని తెచ్చిపెట్టాయి. “ఆరుసారా కథలు”నుంచే రావిశాస్త్రిగారు ఏదిరాసిన, మార్క్సిజం దృఢ భంలో వ్రాశారు.

జరీఅండు తెల్ల చీర, కార్నర్ సీటు, పిపిలికం మొదలైన కథలు కలకాలం గుర్తుంచుకోదగిన కమ్మనికథలు. ఆరుసారో కథలు, ఆరు చిత్రాలు, ఋక్కులు, కథాసాగరం, రాచకొండ కథలు, కలకంఠి, బాకీ కథలు మొదలైనవి రావిశాస్త్రి కథా సంపుటాలుగా వెలువడినవి.

శ్రీశ్రీగారి “ఋక్కులు” (మహాప్రస్థానం) చదివినవారికి “కాడేది కవితకన్న” అన్నపంక్తులు జ్ఞాపకంగాఉంటాయి.

రావిశాస్త్రి, శ్రీశ్రీ పేర్కొన్న “రొద్దెముక్క” “బిల్లచెక్క” పేర్లతో కథలు వ్రాశారు. ఋక్కులు శ్రీశ్రీకి వచనరూపంలో ఇవ్వబడ్డ అక్షరనివాళి. 1930 ప్రాంతంలో వచ్చిన ఆర్థిక మాంద్యం రచయితలకు సామాజిక వాస్తవాలను గుర్తుచేసిన నేపథ్యంలో ఋక్కులు వ్రాయబడింది. ఇక రావిశాస్త్రిగారు వ్రాసిన చిట్టిపొట్టికథలు ‘గూఢచారికథలు’లో మనోన్వేతవిశ్లేషణ గోచరిస్తుంది.

రావిశాస్త్రిగారి తొలినవల ‘అల్పజీవి’ ఆయన న్యాయ వాద వృత్తిచేసిన తర్వాత రాసిందే. 1953 జనవరిలో సాహితీ పత్రిక ‘భారతి’లో ఆ నవల ప్రచురించబడిన తొలుతలోనే సంచలనం పుట్టింది. అంఠంపంకు కలం పేర్లలోనే దాక్కొన్న రచయితని ‘రాచకొండ విశ్వనాథశాస్త్రి’గా విశాల సాహితీ జగత్తులోకి తెలుగులోకి తెచ్చిందా నవల. అయితే ‘అల్పజీవి’ అన్నచేటియ ‘భారతి’ సంపాదకులే పెట్టారు.

‘అల్పజీవి’ నవల N. G. O. జీవిత వాస్తవాల చిత్రణంగా ప్రశంసలు పొందింది. ‘లోకం శోక హతంబ సమస్తమ్’ అన్నట్లు లోకమంతా శోకవ్యాకులమూ స్వార్థ క్రోధ సంకలమూ, నందనా సమంచరమూ. మోసపూరితమూ అని రావిశాస్త్రి కథలు నవలలూ బలంగా నిరూపిస్తాయి. 388 పేజీల 22 ప్రచురణాల “రాజు-మహిషి” నవల (అనంపూర్ణం) ఈ విషయాలకు అద్దం పడుతుంది. మానవజీవితపు నిజస్వభావానికి వ్యాఖ్యానం-రాజు-మహిషి-శాస్త్రిగారి మరో అనంపూర్ణ నవల ‘రత్నాలు-రాంబాబు’ - ఆధునిక సమాజంలోని స్త్రీల దుర్బుర దుష్పథాల జీవితాల దృశ్యకావ్యమిది. వేశ్యాశృంగార పశువులకంటే హీనంగా చూడబడే స్త్రీల పరిస్థితి కళ్ళకు కట్టినట్లు వ్రాశారు శాస్త్రిగారు. ఈ నవలలో ముత్యాలు అనే స్త్రీ పాత్రపై గురజాడ ‘మధురవాణి’ ప్రభావం ఉన్నది.

‘సొమ్ములుపోనాయండి, ‘మూడుకథలబంగారం’ ‘గోవు రొస్తున్నాయి జాగ్రత్త’ ‘ఇల్లు-వారి సంపూర్ణనవలలు, తిరస్కృతి’ ‘విషాదం’ ‘నిజం’ అనేవి ఆయన రాసిన నాటకాలు. ప్రతిరచననూ ఒక ఆణిముత్యంగా ఒక అపురూప వజ్రంగా మరిచిన శిల్పి రావిశాస్త్రి.

కథ, నవల, నాటకం ఎందులో చూపినా తెలుగు శిల్పానికి చక్కని ఒరివడి పెట్టారు. వాక్యనిర్మాణంలో మెలికలు పాత్రోచిత సంభాషణలకు వారు పెట్టిన క్రొత్త ఒరివడి అసాధారణ ఉపమాలంకారాలు పాఠకులను ఉర్రూతలూగిస్తాయి. ముఖ్యంగా ఆయన వచనంలో ఒక అద్భుతమైన కవిత్వం అంతః స్రవంతిగా పారుచుంది ఆయన రచనలో ఉపనిషత్తులలో దాగిన అందమైన కవిత్వం సత్యతేజోమయమై సాక్షాత్కరిస్తుంది. మానవభయమైన ఆర్తినుంచి, ఆర్ద్రతనుంచి, అనుభూతినుంచి అనురాగాల బంధాలనుంచి దార్మనికమైన మహత్వం మనగుండెలలో ధ్వనిస్తుంది. శబ్దాలు పలకలేని అంశర్వేదనని మోసుకొంటూ వాక్యాలు ప్రవహిస్తాయి.

రావిశాస్త్రి శ్రీ లి. వస్తువుతోదాటు ఆయన పాత్రలూ సజీవమైనవి. ఆయన సాహిత్యంలో సామాన్యుల వెతలు మధ్యతరగతి వాళ్ళ గొడవలు ప్రీతే మన హృదయాలను తట్టేవి. నై లూనదీ నాగిరికలో సామాన్యుని జీవితమెట్టిది అని ప్రశ్నించిన సమయంలోనే (1938) రావిశాస్త్రి సామాన్యుల జీవితాలలోని ఆకానిరాశలను కథలుగా వ్రాయటం ప్రారంభించారు. వసంతమేకాదు, శిశిరమూ కళావస్తువు కాగిలదని నిరూపించారు.

ప్రభుత్వ అవార్డులు విశ్వవిద్యాలయ బిరుదాలు ఆశించని ఉన్నతమైన వ్యక్తిత్వం ఉన్న రావిశాస్త్రి 'అల్పజీవు'లకు అండగా ఉన్నారు.

రావిశాస్త్రి ఓ సాహితీమేరునగం. మానవతామూర్తి, ప్రజలకోసం పుట్టిన మరో వచన శ్రీశ్రీ.

అబ్బూరి తన "కవనటతూహలాన్ని" శాస్త్రిగారికి అంకితమిస్తూ స్లాఘించిన పద్యం :

ఏ జన్మాంతర దాంధవమ్మో నవసాహిత్య
ప్రపంచమ్మనన్
తేజోమూర్తులమై చరింతిమి అంతేచాలు! ఈ లోనరా
యీ జీవప్రదగాఢలందు ఛవదీయేచ్ఛాకృతిని నిర్మితిన్
రోజుల్మారిన కాలమందు కవిమిత్రుల్ నిన్ను
స్లాఘింపగన్.

(జూలై, 311 రావిశాస్త్రిగారి జయంతి)

వద్దిరాజు వెంకటరామారావు
అనౌన్సర్ Bsc MA (Lit)

ఆకావాణి. వరంగల్ - 506 009

* * *

నిత్యకృషిపలుకుడు : పుట్టపర్తి

చింరల రామారావు ఎం. ఎ.

జాతీయ సాహిత్య శిఖరంపై వెలుగొందే దివ్య పతాక శ్రీ పుట్టపర్తి నారాయణాచార్యులు. ఆయన కవి. పండితుడు. విమర్శకుడు. సంగీత స్వరూపాన్ని సమగ్రంగా దర్శించిన రచకుడు. సంస్కృతాంధ్రాలలో ఆయన పాండిత్యం విశాలమైనది. వివిధ సాహిత్య ప్రక్రియలలో రచనలుచేసి తెలుగు వారి కిర్తిని దిగంతాల వరకు - వ్యాపింపచేసిన ఘనర శ్రీ పుట్టపర్తి వారిదే.

పుట్టపర్తివారు 12 సంవత్సరాల వయస్సులో ఉండగా 1 పెనుగొండిలక్ష్మి అనే కావ్యాన్ని వ్రాశారు. ఇది వారి మొట్టమొదటి కావ్యం. క్షేత్ర ప్రళప్తికి సంబంధించిన ఈ కావ్యం ఆంధ్రాదేశాభిమానం పుట్టపర్తి వారికి ఎంతగాఢంగా ఉందో నిరూపిస్తుంది. 'షాజీ' పుట్టపర్తివారి ద్వితీయ కావ్యం. మూడు ఖండాలుగా సాగిన ఈ కావ్యంలో మార్జహాను, జహంగీరుల చిరమిత్రుల ప్రేమ చిత్రీకరించబడింది.

రచన అర్ధాంగి శ్రీమతి కనకమ్మగారితో కలిపి 'అగ్నివేణి' అనే ఖండకావ్యాన్ని పుట్టపర్తి వారు రచించారు ఇందులో మొత్తం 44 ఖండికలున్నాయి. ఇందులోని ఖండికలు గుండెలను వేడెక్కిస్తాయి.

"సవరితునా - అగ్నివేణి

సవరితునా దిశాంబుడు రింగులు

వారిసవన చాంగూ సంభవించునదొ

సవరితునా - అగ్నివేణి'

మరాఠీలోని సంత సాహిత్య అభ్యయన ఎలితంగా ఉదయించిన పద్యకావ్యం "పాద్యం" ఈశ్వర సంకీర్తన మహాశాస్త్రాన్ని తెలిపే కావ్యమిది. పుట్టపర్తి వారి రచనలలో

... 000

